

UNELE ASPECTE ALE REZOLUȚIUNII CONTRACTELOR CIVILE

SOME ASPECTS OF THE RESOLUTION OF CIVIL CONTRACTS

Mariana BORDIAN, avocat, doctor în drept,
Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative,
Departamentul Științe Politice și Administrative
E-mail: marianabordian@mail.ru
ORCID ID: 0000000349191314

Rezumat: *Studiul constituie o analiză a temeiurilor legale care oferă părților opțiunea de a desface contractul înainte de survenirea termenului pentru care a fost încheiat și a consecințelor sine-qua-non care vor surveni în favoarea sau defavoarea părților. Rezoluțiunea contractului, în esență, este pentru părți o posibilitate de a stopa efectuarea obligațiilor rezultate din contract și de a renunța la careva drepturi generate de prevederile contractuale. Consecințele încetării înainte de termen ar putea genera prejudiciu, atât pentru una dintre părți, cât și pentru ambele părți contractante. Relevăm anvergura posibilităților părților de estimare a eventualelor circumstanțe care ar influența gradul de răspundere prin prisma includerii sancțiunilor civile în textul contractului.*

Cuvinte-cheie: *intepretare a contractului, încetare anticipată, rezoluțiune, neexecutare corespunzătoare, neexecutare anticipată, prejudiciu*

Abstract: *The study constitutes an analysis of the legal grounds that offer the parties the option to terminate the contract before the expiry of the term for which it was concluded and of the sine-qua-non consequences that will occur in favor or against the parties. Early resolution of the contract, in essence, is an opportunity for the parties to stop performing the obligations resulting from the contract and to waive some rights generated by the contractual provisions. The consequences of early resolution could generate damage, both for the one of the parties and for the both contracting parties. We highlight the scope of the parties' possibilities to estimate the possible circumstances that would influence the degree of liability through the inclusion of civil sanctions in the text of the contract.*

Keywords: *contract interpretation, early resolution, proper non-performance, early non-performance, damage*

Introducere.

În raporturile juridice este importantă stabilitatea și îndeplinirea. La încheierea contractului fiecare parte urmărește anumite avantaje care valorifică, în esență, scopul acestuia. Prin urmare încetarea contractului, de asemenea trebuie să favorizeze beneficii părților, deși, ne convingem, adesea, că părțile întâmpină dificultăți atunci când vor să denunțe un contract. În vederea facilitării și organizării juridice a relațiilor contractuale, legiuitorul a reglementat raporturile contractuale prin constituirea instituțiilor juridice de încheiere, executare și încetare a contractului. Totuși, după cum se mai întâmplă, apar situații de încetare a raporturilor juridice înainte de realizarea lor din diferite considerente.

În prezentul studiu supunem analizei unele aspecte teoretice și practice a rezoluțiunii, inclusiv practica judiciară, precum și consecințele rezultate din aceste acțiuni.

Realizarea celor mai multe necesități ale oamenilor se produc în rezultatul raporturilor contractuale. Recurgând la încheierea unui contract, deseori persoanele nu apreciază valoarea faptului că anume la încheierea contractului trebuie să prevadă și anumite eventuale situații imprevizibile, dar posibile, care ar surveni și ar condiționa încetarea contractului în alt mod decât și-ar fi dorit.

Contractul civil ca instituție și ca mecanism-socio-juridic generat de manifestări de voință congruente din partea a doi sau mai mulți subiecți de drept, având drept scop producerea de efecte juridice, se caracterizează printr-o diversitate de moduri prin care acesta își încetează existența juridică. Modalitatea cea mai simplă, desigur, este încetarea în rezultatul executării contractului în condițiile prevăzute de părți, dar, sunt frecvente cazurile în care un contract civil încetează în alt mod.

Contractul poate înceta, prin una din modalitățile legale, doar în cazul în care a fost încheiat valabil, cu luarea în considerare a tuturor cerințelor legale privind consimțământul, capacitatea părților, obiectul, cauza și, după caz, în mod concret forma contractului încheiat. Finalizarea raporturilor contractuale intervine prin următoarele moduri: 1) încetare care se produce: a) în rezultatul executării, b) în rezultatul expirării termenului, c) la survenirea imposibilității de executare (spre exemplu: pieirea bunului (art. 1279 lit.b) din Codul civil)), și 2) rezoluțiune care se produce: a) prin acordul părților, b) prin denunțare unilaterală, c) în alte cauze prevăzute de lege sau de contract. Spre exemplu, conform prevederilor art.1279 din Codul civil, *locațiunea încetează: la expirarea termenului, în cazul pieirii bunului închiriat, în alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.*

Rezultate și discuții.

Subiectul investigat în prezentul articol îl constituie, în special, și modalitățile de încetare anticipată a contractului, altele decât nulitatea sau din motivul expirării termenului contractului, îndeplinirea obligațiilor asumate. Astfel, nulitatea este o sancțiune de drept civil care lipsește actul juridic de efectele sale atunci când acesta a fost încheiat cu încălcarea dispozițiilor legale. Nulitatea nu este o modalitate de încetare a contractului, dar este o sancțiune de drept civil care intervine în situația în care un contract nu comportă condițiile legale de validitate la momentul încheierii sale, astfel, lipsindu-l, total sau parțial, de efecte juridice, aceasta fiind un garant pentru stabilitatea raporturilor private.

Modalitatea de încetare a contractelor și consecințele acesteia permanent au constituit subiect de discuție în mediu juridic academic și în doctrină, elaborându-se diverse concepte, atitudini, păreri, în special cu referire la normele legale de reziliere, revocare și rezoluțiune prevăzute în Codul civil până la modificările din 01 martie 2019, precum și practica judiciară în acest sens.

După operarea modificărilor în Codul civil anumite aspecte au devenit mai clare și mai puțin controversate și ambigui în aplicare, cu toate acestea se mențin, totuși, incerte anumite condiții referitoare la dimensiunile dreptului părții îndreptățite de a cere rezoluțiunea fără motive și la conținutul și mărimea despăgubirilor pe cale de consecință.

Astfel, un temei legal de încetare a contractului prin intermediul manifestării de voință a uneia dintre părți se poate realiza în cazurile prevăzute în mod expres de lege¹.

Legislația civilă prevede modalitățile de încetare a contractului: rezoluțiunea și denunțarea unilaterală. Acestea operează de drept, doar în cazurile în care contractul nu a fost anulat și nici nu se constată temeiuri de nulitate absolută a acestuia. Un contract se prezumă a fi valid până la momentul declarării pe cale judecătorească a nulității contractului.

¹ Pop L., I.-F. Popa, S.-I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 118.

În literatura juridică, rezoluțiunea contractului înainte de termen mai este denumită și încetare anticipată, desfacere anticipată¹ sau rezoluțiune anticipată. Prin urmare nu trebuie să confundăm rezoluțiunea anticipată de neexecutarea anticipată, ultima fiind un temei de rezoluțiune a contractului înainte de termenul scadenței, acordat creditorului obligației, iar rezoluțiunea anticipată, manifestată prin denunțare, notificare, preaviz de rezoluțiune unilaterală este un drept acordat ambelor părți, atât creditorului, cât și debitorului.

Savantul Liviu Pop precizează că încetarea contractului trebuie, în principiu, să fie o operațiune juridică simetrică încheierii acestuia, adică este nevoie ca atât încheierea, cât și încetarea contractului să se realizeze prin acordul părților². Raționamentul este dictat de metoda dispozitivă a formării raporturilor juridice civile și de principiul egalității părților în fața legii conturat cu echilibrul permisiv al normelor legale.

Eminentul cercetător Octavian Cazac menționează că atitudinea unui sistem de drept privat față de instituția rezoluțiunii reflectă atitudinea lui față de forța obligatorie a contractului – cu cât mai ușor este de a rezolvi prin notificare un raport contractual existent, cu atât este diminuat principiul *pacta sunt servanda*. Codul civil modernizat la 1 martie 2019, continuă tradiția de a reglementa echilibrat rezoluțiunea raportului contractual³.

Raționamentul expus rezultă din dispoziția art.918 din Codul civil potrivit căreia *Creditorul are dreptul la rezoluțiune înainte de scadența obligației contractuale dacă debitorul a declarat că nu va executa obligația sau pe altă cale este clar că nu o va executa, cu condiția, în toate cazurile, că neexecutarea ar fi fost esențială*.

Ipoteza se conține și în prevederile art.626 alin.(2) din Codul civil care stipulează că *clauza prin care se interzice sau se limitează cesiunea unei creanțe nu afectează cesibilitatea ei*. Conform art.626 alin. (5), *dispozițiile alin. (2) nu limitează răspunderea cedentului față de debitor pentru încălcarea interdicției sau limitării de a cesiona creanța. Cu toate acestea, debitorul nu are dreptul de a recurge la rezoluțiunea contractului din care rezultă creanța cesionată pe temeiul încălcării clauzei prevăzute la alin.(2)*. Dreptul la rezoluțiune anticipată poate fi exercitat doar în condițiile prevăzute de lege sau de acordul părților prevăzut în contract. Astfel, spre exemplu, în conformitate cu prevederile art.680 alin.(5) din Codul civil *Rezoluțiunea asigurării produce efecte față de creditorul garantat doar după expirarea termenului de 2 luni după ce i s-a expediat informația despre declarația de rezoluțiune a asigurării. Această dispoziție nu se aplică dacă creditorul garantat și-a dat consimțământul la rezoluțiune*. Legiuitorul a considerat necesar a stipula, pentru anumite situații, prevederi de protecție împotriva unui eventual abuz din partea celui îndreptățit a cere rezoluțiunea, astfel că în conformitate cu prevederile art.680 alin.(7) din Codul civil *Dacă asiguratul exercită un drept de rezoluțiune a asigurării, declarația de rezoluțiune nu produce efecte juridice atât timp cât asiguratul..... . Creditorul garantat nu poate refuza să dea consimțământul fără motiv întemeiat*.

Instituția rezoluțiunii pentru neexecutare este reglementată de Codul civil și apare în următoarele situații: rezoluțiunea pentru neexecutare (art.915) care survine în cazurile: neexecutării esențiale (art. 916); neexecutării după acordarea termenului suplimentar pentru executare (art. 917); neexecutării anticipate (art. 918); lipsei asigurărilor adecvate ale executării (art.919); alt caz de neexecutare a obligației contractuale pentru care legea sau contractul acordă creditorului dreptul la rezoluțiune (art.915). În conformitate cu prevederile art. 917 alin. (3) din Codul civil creditorul pierde dreptul la

¹ Ciobanu Ion, și alții. Coliziile juridice ale rezilierii și rezoluțiunii: cauze de încetare anticipată a contractului civil conform legislației Republicii Moldova. În: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale Nr. 3 (37), 2015, p.p.77-81.

² Pop Liviu și alții. *Curs de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 117.

³ Octavian Cazac, Adnotare la art. 1084 [online]. Codul civil Adnotat. Disponibil: animus.md/adnotari/1084/

rezoluțiune pe temeiul neexecutării obligației de către debitor după acordarea termenului suplimentar pentru executare dacă neexecutarea este minoră.

În doctrina juridică, încetarea contractului prin voința uneia dintre părți este denumită în mod frecvent *denunțare unilaterală* a contractului. În primul rând, denunțarea contractului apare, pe lângă o excepție de la principiul simetriei juridice, și o excepție de la principiul forței obligatorii a contractului¹.

Denunțarea unilaterală înseamnă desfacerea unui contract prin voința expresă a uneia dintre părți, fără a fi nevoie de acordul celeilalte, și este un concept juridic reglementat de Codul Civil, permițând retragerea părții interesate dintr-un contract. De regulă, denunțarea unilaterală se realizează printr-o notificare, preaviz, dar fără a necesita o justificare a neîndeplinirii sau a culpei. Modalitatea de încetare a relațiilor contractuale prin utilizarea denunțării unilaterale poate fi prevăzută explicit prin acordul părților sau de lege (în cazuri specifice, cum ar fi contractele de mandat, locațiune, asigurare, sau de consumator).

Prevederile Codului civil, implicit, reglementează denunțarea unilaterală numind-o declarație de rezoluțiune. Spre exemplu, conform dispoziției art.1499 alin. (1) din Codul civil, *oricare dintre părți poate să declare rezoluțiunea mandatului oricând și fără motive, iar revocarea mandatului este echivalentă cu rezoluțiunea mandatului*. Contractul de asistență de asemenea poate fi încetat prin declararea rezoluțiunii de oricare dintre părți, chiar și fără motive (a se vedea art. 75 din Codul civil).

Instituția încetării contractului este reglementată, în principal, de Codul civil. În conformitate cu prevederile art.16 alin. (1) lit. i) din Codul civil *apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin rezoluțiunea sau modificarea contractului*.

În conformitate cu prevederile art.347 alin.(1) din Codul civil *Actul juridic poate prevedea că, la survenirea unui eveniment viitor și nesigur ca realizare (condiție), anumite sau toate efectele sale juridice se vor produce (condiție suspensivă) sau se vor stinge (condiție rezolutorie)*.

Urmează să ditingem operațiunea juridică privind desființarea retroactivă a contractului, din momentul încheierii acestuia, de nulitatea absolută ca sancțiune civilă. Astfel, conform dispoziției art.354 alin.(2) din Codul civil *clauza conform căreia dreptul dobândit sub condiție rezolutorie se desființează retroactiv, din momentul încheierii actului juridic, este nulă, cu excepția cazului în care dreptul, conform legii, se dobândește prin înregistrare provizorie într-un registru de publicitate*.

Norma generală specificată în art. 1084 alin. (1) și alin. (4) din Codul civil prevede că *Un contract nu poate fi rezolvit decât în temeiurile prevăzute de lege sau prin acordul părților. Rezoluțiunea se aplică tuturor tipurilor de contracte, indiferent de modul de executare ori durata în timp*.

Pe cât de permisivă pare reglementarea juridică a instituției rezoluțiunii, pe atât de restrictiv conditionate sunt temeiurile și consecințele acesteia. Respectiv, pe de o parte, legiuitorul a respectat dreptul de voință extins al părților de a se retrage oricând și oricum, chiar și fără motive, dintr-un contract, iar pe de altă parte, prevede dreptul oricăreia dintre părți la despăgubiri, în cazul în care în rezultatul rezoluțiunii fie prin acordul părților fie prin denunțare fără motive, părții i-a fost cauzat prejudiciu.

Cu toate acestea în conformitate cu art. 1084 alin. (2) din Codul civil *Una sau ambele părți își pot rezerva în mod expres prin contract dreptul la rezoluțiune pentru neexecutarea obligațiilor, pentru alte motive sau fără motiv*.

¹ Pop, Liviu și alții. *Curs de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 119.

Rezoluțiunea poate fi efectuată prin notificare, preaviz, declarație, denunțare unilaterală adresată celeilalte părți contractante sau prin contract de rezoluțiune, adică prin acordul părților.

Spre exemplu, conform dispoziției art. 1085 din Codul civil, *Dacă, în cazul unui contract care se execută prin prestații continue sau periodice, condițiile contractului nu prevăd momentul când va înceta sau prevăd că el este pe termen nedeterminat, oricare parte are dreptul la rezoluțiune prin preaviz cu termen rezonabil.*

Rezoluțiunea contractului constituie o încetare prematură a raportului juridic dintre părțile contractante, care contravine rațiunii fundamentale a oricărui contract, și anume executarea corespunzătoare a obligațiilor generate astfel. Rezoluțiunea, de asemenea, este o derogare de la principiul obligativității contractului (*pacta sunt servanda*). Din aceste rațiuni, art. 1084 alin.(1) din Codul civil prevede o listă exhaustivă de cauze ale rezoluțiunii: contractul nu poate fi altfel rezolvit decât: a) în temeiurile prevăzute de lege; sau b) prin acordul părților. În „temeiurile prevăzute de lege” includem și cauzele convenționale ale rezoluțiunii unilaterale, deoarece legea dispune că părțile își pot rezerva dreptul la rezoluțiune (art. 1084 alin.(2) din Codul civil)¹.

În conformitate cu art. 1084 alin. (3) din Codul civil *Contractul prin care părțile provoacă rezoluțiunea (contract de rezoluțiune) trebuie să fie încheiat în forma cerută de lege pentru contractul supus rezoluțiunii. Atât în rezultatul rezoluțiunii unilaterale, cât și în cazul contractului de rezoluțiune, părțile își pot rezerva și au dreptul să solicite despăgubiri, dacă prin acțiunile respective li s-a cauzat prejudiciu.*

Așa cum am menționat, rezoluțiunea contractului înainte de scadență se referă la încetarea unui contract înainte de termenul stabilit și intervine din cauza unei neexecutări esențiale a obligațiilor de către una dintre părți, cum ar fi declararea explicită a debitorului că nu va executa, sau alte semne clare de imposibilitate a executării. Creditorul poate cere rezoluțiunea, dar numai dacă neexecutarea ar fi fost esențială, chiar dacă contractul nu ar fi fost finalizat.

În esență, dreptul la rezoluțiune conform prevederilor legale este acordat creditorului.

Dreptul creditorului la rezoluțiune îl îndreptățește să ceară debitorului încetarea raportului contractual înainte de data scadenței. De regulă acest drept intervine atunci când debitorul anunță sau există dovezi clare că nu va executa obligația, cu condiția ca neexecutarea să fie esențială, adică să constituie o parte fundamentală a obligației.

În conformitate cu prevederile art.864 alin.(2) lit.d) din Codul civil *în cazul în care obligația pecuniară urmează a fi executată în rate, creditorul poate pretinde executarea imediată a ratelor neajunse la scadență dacă sunt întrunite condițiile care îl îndreptățesc pe creditor să recurgă la rezoluțiune pentru neexecutare a contractului din care rezultă obligația pecuniară.*

Creditorul în caz de neexecutare a obligației de către debitor are mijloace juridice speciale de apărare prevăzute în art.901 din Codul civil. Astfel, în conformitate cu prevederile art.901 alin.(1) lit.d) din Codul civil *atunci când, fără justificare, debitorul nu își execută obligația, creditorul poate, în condițiile legii și, după caz, ale contractului, la alegerea sa să recurgă la rezoluțiunea contractului.*

În ce condiții debitorul are dreptul de a solicita rezoluțiunea? Acest drept, spre exemplu, se conține în art. 921 alin. (1) din Codul civil care prevede că *Dreptul la rezoluțiune se exercită de către partea îndreptățită prin declarație scrisă notificată celeilalte părți contractante.*

Dreptul debitorului la declarația de rezoluțiune este stipulat și în art. 1693 alin. (1) din Codul civil care prevede că *Fiecare dintre părțile la un contract încheiat pe termen nedeterminat are dreptul la rezoluțiune prin notificarea celeilalte părți.*

¹ Octavian Cazac, Adnotare la art. 1084 [online]. Codul civil Adnotat. Disponibil: animus.md/adnotari/1084/.

Practic, o parte are dreptul de a renunța la derularea unui contract la formarea căruia și-a asumat și anumite obligații. Generalizarea în afara unor rigori clare din partea legii civile a unui astfel de mod de încetare a contractului ar conduce la o afectare profundă a circuitului juridic civil, deci se impune o abordare prudentă din partea practicienilor în drept asupra manifestărilor concrete ale denunțării unilaterale a contractului.

O altă normă care dă debitorului dreptul la declararea rezoluțiunii este specificat în art. 1693 alin. (1) din Codul civil care prevede că *Fiecare dintre părțile la un contract încheiat pe termen nedeterminat are dreptul la rezoluțiune prin notificarea celeilalte părți.*

Pentru anumite contracte specifice, legiuitorul a prevăzut temeuri și condiții distincte pentru părțile contractante care le-ar da dreptul la declarația de rezoluțiune. De regulă, conform prevederilor art. 1297 din Codul civil, *contractul de arendă încetează odată cu expirarea termenului sau înainte de termen conform legii sau contractului.* Excepțiile rezoluțiunii contractului de arendă comportă temeuri distincte pentru părți. Spre exemplu, temeurile rezoluțiunii contractului de arendă la inițiativa arendatorului sunt stipulate în art. 1298 alin. (1) din Codul civil care prevede că înafară de alte cazuri prevăzute de lege sau de contract, *arendatorul are dreptul de a declara rezoluțiunea contractului de arendă dacă arendașul: a) nu a notat arenda...; b) refuză fără justificare....; c) a înrăutățit starea bunurilor... .*

Temeurile rezoluțiunii contractului de arendă la inițiativa arendașului sunt stipulate în art. 1298 alin. (2) din Codul civil care prevede că *arendașul are dreptul să declare rezoluțiunea arendeii în cazul în care: a) arendatorul refuză....; b) bunurile arendate au ajuns... .* Înafară de posibilitatea părților de a rezolvi contractul conform temeurilor și condițiilor specificate de lege, tot legea și anume Codul civil în art.1084 alin. (2) prevede că *una sau ambele părți își pot rezerva în mod expres prin contract dreptul la rezoluțiune pentru neexecutarea obligațiilor, pentru alte motive sau fără motiv.*

Consecințele rezoluțiunii arendeii sunt stipulate în art. 1299 din Codul civil care prevede că *dacă rezoluțiunea arendeii unui teren agricol are loc până la încheierea anului agricol, arendatorul este obligat să plătească arendașului valoarea.... .*

Rezoluțiunea înainte de termen poate fi declarată doar prin notificarea prealabilă care trebuie adusă la cunoștință celeleilate părți într-un anumit termen înainte de pretinsa întrerupere a prestării serviciilor, termen de preaviz care este prevăzut de lege sau de contract.

Conform art. 1379 alin. (2) din Codul civil *În cazul în care nu s-a convenit asupra duratei raporturilor contractuale sau din natura ori scopul serviciilor nu rezultă un termen, fiecare parte poate să declare rezoluțiunea.* Specificul contractului de prestări servicii a generat anumite condiții pentru rezoluțiunea înainte de termen. În această situație părțile fiind obligate să respecte termenele stabilite în art. 1380 din Codul civil, iar ignorarea acestora, dă celui îndreptățit dreptul la repararea prejudiciului cauzat astfel. Deși rezoluțiunea contractului poate fi realizată prin denunțare unilaterală sau prin contract de rezoluțiune, legiuitorul a reglementat și declararea rezoluțiunii de către instanța de judecată.

Care sunt situațiile care dau dreptul părții să solicite instanței de judecată declararea rezoluțiunii? Spre exemplu, în conformitate cu prevederile art.75 alin.(2) din Codul civil *în cazul instituirii unei măsuri de ocrotire judiciare, instanța de judecată pronunță rezoluțiunea contractului de asistență.*

Într-o speță¹ delegată spre examinare instanței de judecată una din părți a solicitat constatarea valabilității contractului de locațiune, iar cealaltă parte prin acțiune reconvențională a solicitat declararea rezoluțiunii contractului. Instanța de judecată însă a constatat că cerințele ambelor părți sunt neîntemeiate, deoarece aceste situații se constată pe cale extrajudiciară. Același obiect și soluție similară a fost dată și în altă speță din care rezultă că părțile, deși au prevăzut în contract dreptul de rezoluțiune unilaterală amiabil, au solicitat instanței confirmarea rezoluțiunii contractului de locațiune². Potrivit art.921 alin. (2) din Codul civil *Partea îndreptățită, dacă invocă un interes justificat, poate, în locul rezoluțiunii prin declarație, să ceară instanței de judecată să declare rezoluțiunea prin hotărîre judecătorească*. Respectiv, doar un interes justificat, care creează imposibilitatea rezoluțiunii prin declarație scrisă, poate face obiectul rezoluțiunii în instanță.

În perioada acțiunii contractului, pot interveni circumstanțe care să condiționeze prestația asumată devenind atât de oneroasă, încât ar fi vădit inechitabil de a o menține în sarcina debitorului.

Pentru anumite schimbări excepționale a circumstanțelor, în conformitate cu prevederile art. 1083 din Codul civil, *debitorul poate cere instanței de judecată, luând în considerație toate împrejurările cazului, să dispună asupra ajustării prestațiilor părților sau și asupra rezoluțiunii la momentul și în condițiile stabilite de instanță*.

Potrivit art.11 alin. (1) și (2) din Codul civil, buna-credință este un standard de conduită a unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la raportul juridic. În special, este contrar bunei-credințe ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau acel comportament.

Debitorul este îndreptățit să invoce rezoluțiunea în cazul în care prestația devine considerabil de împovărătoare, inclusiv prin solicitarea declarării rezoluțiunii de către instanța de judecată, aceasta, însă are prevederi limitate în care ar fi în drept să dispună rezoluțiunea contractului.

În practica judiciară se atestă cazuri în care partea îndreptățită invocă, în acțiunea reconvențională, dreptul la rezoluțiune înainte de termen, pe motive de circumstanțe excepționale, însă instanța a considerat ca insuficiente motivele referitoare la situația provocată de COVID 19, astfel, respingând inclusiv cerințele de diminuare a mărimii penalității. La caz, debitorul a confirmat că raporturile contractuale de livrare a mărfii au continuat chiar și după adresarea creditorului în instanța de judecată urmată de expedirea în adresa creditorului a preavizului de rezoluțiune, fapt ce a determinat debitorul să formuleze acțiune reconvențională³. Speța enunțată denotă faptul că în anumite situații economic favorabile creditorului, acesta nu face uz de dreptul său de rezoluțiune condiționată de neexecutare, dar continuă să-l împovăreze pe debitor livrându-i marfă conform condițiilor contractuale. Deși din corespondența între părți se constată că părțile au convenit tranșarea obligației pecuniare, iar debitorul încrezându-se în buna-credință a creditorului, rezonabil a considerat că situația circumstanțelor excepționale va influența reducerea penalității contractuale, iar instanța de judecată va admite acțiunea reconvențională și va obliga părțile la ajustarea contractului.

În context menționăm art.1.8 din principiile UNIDROIT⁴ potrivit căruia *Este interzis unei părți să se comporte contractual în contradicție cu ceea ce a lăsat să se înțeleagă de către cealaltă parte a fi previzibil, iar aceasta din urmă, încrezându-se, în mod rezonabil, în ceea ce părea a fi previzibil,*

¹ Dosar nr. 2rac-71/23 Decizia Curții Supreme de Justiție din 27 martie 2024.

² Dosar nr. 2ra-376/23 Încheierea Curții Supreme de Justiție privind inadmisibilitatea recursului din 20 august 2025.

³ Dosar nr. 2ac-743/24, https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/OTkzZjky.

⁴ Principiile contractelor comerciale internaționale versiunea 2010 <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/Unidroit-Principles-2010-Romanian-bl.pdf>.

a acționat ulterior în detrimentul său. Evitarea împovărării este definită și de principiile UNIDROIT în art. 6.2.3 alin. (1) – (4) care prevede că în caz de *hardship*, partea lezată este îndreptățită să ceară renegocierea contractului. Cererea va fi efectuată, fără întârziere, și va indica motivele care au stat la baza efectuării acesteia. Cererea de renegociere a contractului nu conferă, prin ea însăși, părții lezate dreptul de a suspenda executarea propriilor obligații, însă, în lipsa ajungerii la un acord într-un termen rezonabil, orice parte poate sesiza instanța statală sau tribunalul arbitral. În ipoteza în care constată existența unui caz de *hardship*, instanța statală sau tribunalul arbitral poate, dacă apreciază acest lucru ca fiind rezonabil, să dispună încetarea contractului la data și în condițiile pe care le stabilește în acest sens; sau să dispună adaptarea contractului în scopul restabilirii echilibrului prestațiilor.

Observăm că în practica judiciară prioritate are totuși principiul *pacta sunt servanda*, deși, la caz, prioritar, a fi aplicabil, era principiul bunei-credințe în coroborare cu toate circumstanțele cauzei, deoarece interesul economic al creditorului era evident exagerat defavorabil debitorului.

În esență, rezoluțiunea contractului determină încetarea pentru viitor a obligațiilor contractuale, dar aceasta nu exclude dreptul părților de a solicita despăgubiri pentru neexecutare.

Într-o altă speță¹, litigiul a fost provocat de o companie aeriană care a rezolvit contractul prin declarație unilaterală de rezoluțiune, invocând impedimentul în afara controlului debitorului, și refuzul creditorului de a renegocia contractul. Cu toate acestea el a refuzat restituirea prețului achitat. În consecință, instanța a dispus repararea prejudiciului obligând partea să restituie prețul achitat.

În rezultatul examinării unei cauze în care Primăria X în acțiune reconvențională a solicitat declararea contractului pe care tot ea la încheiat în persoana Primarului, pe motiv de lipsă a împuternicirilor, instanța a obligat Primăria X la repararea prejudiciului și a respins cererea reconvențională pe motiv că partea contractului nu poate obține avantaje bazându-se pe propria culpă și nu poate întemeia pretențiile pe fapta ilicită proprie sau de rea-credință².

Concluzii.

Diferențele dintre rezoluțiunea pentru neexecutare și declarația de rezoluțiune nu sunt doar de ordin teoretic, ci generează consecințe juridice substanțiale asupra stabilității actelor juridice și a relațiilor sociale. Înțelegerea profundă a acestor distincții este esențială pentru aplicarea corectă a legii și pentru protejarea drepturilor și intereselor legitime ale participanților la raporturile juridice civile. Regimul juridic diferit, de la temeuri și posibilitatea invocării până la efectele asupra terților și posibilitatea confirmării, subliniază importanța calificării corecte a temeiurilor și a consecințelor rezoluțiunii.

Referințe bibliografice:

1. Cazac Octavian, Adnotare la art. 1084 [online]. Codul civil Adnotat. Disponibil: animus.md/adnotari/1084/
2. Codul civil al Republicii Moldova. Republicat În: Monitorul Oficial nr. 66-75 din 01.03.2019
3. Ciobanu Ion, și alții. Coliziile juridice ale rezilierii și rezoluțiunii: cauze de încetare anticipată a contractului civil conform legislației Republicii Moldova. În: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale Nr. 3 (37), 2015, p.p.77-81.
4. Dosar nr. 2rac-71/23 Decizia Curții Supreme de Justiție din 27 martie 2024
5. Dosar nr. 2ra-376/23 Încheierea Curții Supreme de Justiție din 20 august 2025
6. Dosar nr. 2ra-993/23 Decizia Curții Supreme de Justiție din 16 iulie 2025
7. Dosarul nr. 2rac-92/23 Decizia Curții Supreme de Justiție din 16 iulie 2025

¹ Dosar nr. 2ra-993/23 Decizia Curții Supreme de Justiție din 16 iulie 2025.

² Dosarul nr. 2rac-92/23 Decizia Curții Supreme de Justiție din 16 iulie 2025.

8. Dosar nr. 2ac-743/24, https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/OTkzZjky
9. Principiile contractelor comerciale internaționale versiunea 2010 <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/Unidroit-Principles-2010-Romanian-bl.pdf>.
10. Pop Liviu și alții. *Curs de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2015.